

Respons

Jemen: Utlendinger i Jemen

Problemstilling/spørsmål:

- Lovgivning
- Antall utlendinger
- Status og kontroll
- Søkere ved Norges generalkonsulat i Sana'a

Innledning

Responsen redegjør for forhold knyttet til utlendinger i Jemen. Utfyllende informasjon finnes i kildelisten.

Lovgivning

Utlendingers adgang og opphold i Jemen er regulert av landets Law on the Entry of Adobe of Foreigners, et dekret fra presidenten i 1994 (Law on the Entry of Adobe of Foreigners 1994). Dekretet omfatter vilkår for adgang til landet, registrering, oppholdstillatelse, regler for arbeidsinnvandring, utvisning, unntak fra hovedreglene for innvilgelse av opphold og straff for brudd på loven.

Jemen har ingen nasjonal asyllovgivning, men har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951 og tilleggprotokollen av 1967 (IRIN 2008a). Myndighetene samarbeider med UNHCR om bistand til landets mange flyktninger, asylsøkere og internt fordrevne jemenitter.

Antall flyktninger og innvandrere

Hvert år søker titusen talls somaliere, etiopiere og eritreere tilflukt i Jemen. De fleste kommer i båter fra Somalia eller Djibouti ved hjelp av omfattende smuglernetverk. De flykter fra krig, etniske konflikter, tørke, fattigdom og mangel på arbeidsmuligheter i sine respektive hjemland. Hvert år dør mange underveis, de vanligste årsakene skal være drukning eller at de blir drept av smuglere (UNHCR Global Needs Assessment 2008).

Respons **Jemen: Utlendinger i Jemen**

Det skal være over 700 000 afrikanske immigranter i Jemen, hvorav ca. 200 000 har flyktningstatus (IRIN 2010).

I 2009 kom det, ifølge UNHCR (2010a, s. 6), 32 000 somaliske flyktninger til Jemen. Totalt mottok UNHCR 77 802 nyankomne fra Afrikas Horn i løpet av 2009. Det tilsvarte en økning på 55 % fra året før. For første gang utgjorde ikke somaliere den største nasjonalitetsgruppen. I alt var det i 2009 registrert ca. 155 000 flyktninger i Jemen, hvorav 95 % var somaliere. Øvrige flyktninger inkluderte irakere, etiopiere og eritreere (UNHCR 2010b).

Foreløpige tall for 2010 antyder at antallet flyktninger har gått ned. I løpet av årets første måneder kom det ca. 9 400 flyktninger fra Afrikas Horn, sammenlignet med nesten 17 000 mellom januar og mars i 2009. Ca. 3 200 av disse var somaliere, som var omtrent en tredjedel av antallet som kom i løpet av de fire første månedene i 2009 (UN News Service 2010).

Rettigheter knyttet til status og nasjonalitet

Somaliere

Somaliske flyktninger får automatisk kollektiv beskyttelse og anses som flyktninger av jemenittiske myndigheter (IRIN 2008a og 2008b). Dette gir somaliere rett til helsetjenester og skolegang, anledning til å søke arbeidstillatelse, til å registrere ekteskap og fødsler og til å bosette seg hvor de vil i Jemen. I samarbeid med UNHCR utsteder myndighetene ID-kort gyldig for to år av gangen til somaliere. Som aksepterte flyktninger har somaliere mulighet til å reise sak for domstolene, og i hovedstaden Sana'a har UNHCR bidratt med juridisk hjelp til flyktninger (USCRI 2008).

German Technical Cooperation (2010) opplyser at somaliere får flyktningestatus, ID-kort signert av jemenittiske myndigheter og UNHCR samt rett til helsetjenester, skole og arbeid. Ekstrem fattigdom blant de aller fleste somaliske flyktninger bidrar imidlertid til at mange i praksis ikke får de tjenester de har rett til.

Etiopiere og eritreere

Jemenittiske myndigheter ser på etiopiere og eritreere som økonomiske flyktninger og ulovlige innvandrere. Deres saker behandles derfor individuelt og de må søke det stedlige UNHCR om flyktningstatus (IRIN 2008a).

Myndighetene forsøkte i 2008 å sette i verk tiltak for å hindre tilstrømmingen av etiopiere og eritreere. Ifølge UNHCR ble mange etiopiere og eritreere internert i påvente av deportasjon for å ha tatt seg inn i Jemen ulovlig (IRIN 2008b).

Ifølge German Technical Cooperation (2010) blir internerte etiopiere og eritreere deportert i den grad jemenittiske myndigheter har kapasitet til å gjøre det.

Ifølge den hollandske ambassaden (2010) er etiopiere og eritreere i Jemen vel kjent med at myndighetene anser dem for å være illegale migranter uten beskyttelsesbehov, og at de derfor risikerer fengsel og deportasjon hvis de blir arrestert. Svært mange forsøker derfor å ta seg opp langs kysten av Rødehavet og til Saudi-Arabia så fort som mulig, for derfra å komme seg videre til Europa. Mange arresteres av jemenittisk politi ved kontrollposter som det er mange av langs Rødehavskysten. Alle arresterte blir imidlertid ikke deportert fordi Jemen i praksis

ikke har kapasitet til å fengsle og returnere et så stort antall illegale innvandrere som det her er snakk om. Ambassaden pekte videre på det faktum at det kom ca. 75 000 flyktninger fra Afrikas Horn i 2009. For første gang var somaliere i mindretall, ca. 35 000, mens etiopiere og eritreere til sammen utgjorde ca. 40 000. De fleste av disse kom til Jemen via Djibouti. Ambassaden anså det som sannsynlig at et betydelig antall av disse vil klare å ta seg ulovlig inn i Europa i løpet av 2011.

Arabiske nasjonaliteter

Det bor en rekke arabiske nasjonaliteter som for eksempel egyptere, palestinere, syrere, irakere og sudanesere i Jemen. I tråd med hva som er vanlig praksis ellers i den arabiske verden, har arabiske nasjonaliteter generell adgang til å bosette seg i Jemen hvis de har gyldige ID-papirer og kan forsørge seg selv.

Ifølge German Technical Cooperation (2010) har arabiske nasjonaliteter et godt forhold til myndighetene og lever trygt i Jemen hvis de kan forsørge seg selv og ikke driver kriminell virksomhet.

Ifølge en lokalt ansatt ved Norges generalkonsulat i Jemen (2010) er arabiske nasjonaliteter de mest privilegerte utlendinger i Jemen og kan enkelt skaffe seg jemenittiske ID-kort på lovlig vis.

Det skal bo over 80 000 irakere i Jemen. Ca. 70 000 skal ha kommet til Jemen etter Golfkrigen i 1991 og ca. 11 000 etter den amerikanske invasjonen av Irak i 2003. Et mindretall er registrerte flyktninger. Irakere har stort sett ikke registrert seg som flyktninger fordi de har større rettigheter som arabiske utlendinger enn det de ville hatt som flyktninger (USCRI 2008).

Lokale samtalepartnere Landinfo har snakket med opplyser at palestinere bor i Sana'a i boliger som myndighetene har stilt til disposisjon. Dette fordi regjeringen er svært sympatisk innstilt til palestines sak, og tildeling av bolig er en måte å vise det i praksis. En representant for German Technical Cooperation (2010) opplyste at vedkommende aldri hadde hørt at palestinere har problemer myndighetene, snarere tvert i mot. Av politiske årsaker synes palestinere å være den mest privilegerte gruppen av alle arabiske nasjonaliteter som bor i Jemen.

Ifølge en lokalt ansatt ved Norges generalkonsulat (2010) arbeider de fleste sudanesere med arbeidstillatelse som engelsklærere ved private skoler. Familiene til sudanesere med arbeidstillatelse får også oppholdstillatelse i Jemen¹

Kontrolltiltak

Alle utlendinger er pålagt å registrere seg hos jemenittiske myndigheter innen en måned etter ankomst. Utlendinger uten gyldige papirer risikerer å bli arrestert og internert. Noen blir også deportert. Myndighetene utviser også utlendinger som har begått straffbare forhold (USCRI 2008).

¹ Samme kilde opplyste at de fleste utenlandske helsearbeidere i Jemen er fra India.

Utlendinger må ha utreisetillatelse for å forlate Jemen. Etter 2004 har myndighetene ikke utstedt reisedokumenter til flyktninger som har ønsket å dra til Mekka på pilegrimsreise. Myndighetene skal de siste par årene heller ikke ha utstedt reisedokumenter til flyktninger med mindre de ønsket å forlate Jemen for godt eller skulle deporteres.

Søknad om arbeidstillatelse

I Jemen er oppholds- og arbeidstillatelse for vanlige innvandrere knyttet til arbeidsgiver. Hvis en utlending slutter i eller mister arbeidet sitt, mister vedkommende tillatelsen og må starte hele søknadsprosessen på nytt. For å søke om arbeidstillatelse må en utlending legge frem gyldig pass og arbeidskontrakt. Det er arbeidsgiver som så søker om arbeidstillatelse på vegne av utlendingen og seg selv. Arbeidstillatelsen må fornyes hvert år, ifølge en lokalt ansatt ved Norges generalkonsulat (2010).

Diskriminering

Jemen er det minst utviklede landet i den arabiske verden. Helsevesen, skoler og infrastruktur er dårlig utbygd, særlig i rurale områder. Landet har en svak sentralmakt og preges av religiøse konflikter, sekterisk vold, maktmisbruk og utbredt korrupsjon. Dette er forhold som preger tilværelsen til de fleste som bor i Jemen, enten de er jemenitter, flyktninger, asylsøkere, utlendinger med lovlig opphold eller illegale innvandrere.

I tillegg er Jemen et utpreget stammesamfunn. Det betyr at jemenitter blir født inn i et etablert nettverk med rettigheter og plikter og med den beskyttelse en kollektiv familiekultur og jemenittisk statsborgerskap gir den enkelte og familien. I tillegg er personlige kontakter og det å kunne bidra med gjenytelser, svært viktig (slik det er i resten av Midtøsten). Andre arabiske nasjonaliteter og flyktninger fra Afrikas horn har ikke dette nettverket, hvilket kan gjøre det vanskelig å oppnå formelle rettigheter eller å finne arbeid. Det foreligger også opplysninger om ulike overgrep, som vilkårlige arrestasjoner, internering over tid, seksuelle overgrep og at nyankomne flyktninger har blitt mishandlet og frastjålet eiendeler av sikkerhetsstyrker (USCRI 2008).

Jemen er det fattigste landet i Midtøsten og svært dårlig rustet til å håndtere et stort antall flyktninger (African Press International 2010). Den store tilstrømmingen av flyktninger og økonomiske migranter krever store ressurser som Jemen ikke har. Myndighetene er helt avhengig av betydelig økonomisk bistand fra utlandet. UNHCR driver blant annet Jemens største flyktingleir Kharaz, ca. 140 km vest for byen Aden hvor det bor ca. 16 800 flyktninger (African Press International 2010), og to mottakssentre for registrering av asylsøkere; Ahwar i provinsen Abyan og Mayfaa i provinsen Shabwa (IRIN 2009). Sammen med Verdens matvareprogram (World Food Programme) driver UNHCR også hjelpearbeid i form av utdeling av vann, matvarer og hjelp til helsetjenester, yrkesopplæring, senter for barn, måltider og undervisning i arabisk. Ikke alle hjelpetrengende har adgang til disse tjenestene. Noen ytelser er reservert for bestemte grupper (kvinner, barn eller studenter) og kvaliteten på det som tilbys kan variere.

De fleste utlendinger i Jemen, enten de er flyktninger eller lovlige og ulovlige innvandrere bor i urbane strøk som Sana'a, Taiz eller i områdene rundt Aden. Arabiske nasjonaliteter har mulighet til å etablere egen næringsvirksomhet dersom de har jemenittisk partner. Arbeidsmulighetene for andre er begrenset, svært få har andre muligheter enn å livnære seg

Respons Jemen: Utlendinger i Jemen

som billig arbeidskraft i manuelle yrker eller overleve ved hjelp av tigging og bidrag fra Verdens matvareprogram. Mangel på økonomiske ressurser gjør det også problematisk for mange å kjøpe medisiner og å sende barn på skole. Flyktningbarn har rett til skolegang, men for å få skoleplass må barn ha fødselsattest. I praksis utsteder myndighetene bare fødselsattest til flyktningbarn hvis fedrene har ID-kort (IRIN 2008c). I tillegg er det mange foreldre som ikke har økonomisk mulighet til å betale utgifter til skolemateriell. Generelt sett kan flyktningbarn ikke gå på skole hvis ikke UNHCR subsidierer skolegangen (USCRI 2008). Norges generalkonsulat i Sana'a (2010) bekrefter at utenlandske barn må ha fødselsattest for å skrives inn på jemenittisk skole. Blant somaliske barn er det svært mange som ikke har fødselsattest og som dermed ikke får skolegang. Mange somaliske familier er uansett så fattige at de ikke har råd til å sende barna på skole.

Søkere ved det norske generalkonsulatet i Sana'a

Antall søkere og deres nasjonalitet

Ifølge den norske ambassaden i Riyadh (2009) økte antallet visumsøknader ved Norges generalkonsulat i Sana'a med ca. 300 % i 2009, sammenlignet med 2008. Ambassaden antok at det i 2009 ville komme ca. 140 søknader, mot 47 året før. De aller fleste søkere var fra Somalia.

Ifølge en lokalt ansatt ved generalkonsulatet (2010) ble det innlevert ca. 140 visumsøknader i 2009. De aller fleste søkere var somaliere. Noen få palestinere, etiopiere, eritreere og folk fra Djibouti søkte også visum til Norge.

Ifølge den norske ambassaden i Riyadh (2010) videresendte generalkonsulatet 62 søknader om familiegjenforening i 2009. Nesten alle søkerne var somaliere med eller uten somalisk pass. Noen av somaliene hadde også jemenittisk pass som de (for ambassaden) hadde fått på ukjent vis. Kun få søkere var jemenitter.

ID-dokumenter

Landinfos samtalepartner ved det norske generalkonsulatet (2010) har opplyst at svært få somaliere som oppsøker Norges generalkonsulat har pass utstedt av den somaliske ambassaden i Sana'a. De fleste har flyktningekort fra UNHCR.

De aller fleste somaliere som oppsøker generalkonsulatet søker familiegjenforening, og legger i den forbindelse frem dokumenter fra familiemedlemmer i Norge. Det er et krav at søkere legger frem fødselsattest i familiegjenforeningssaker. Somaliere skaffer disse ved å henvende seg til den somaliske ambassaden i Sana'a. Denne ambassaden skriver ut fødselsattester kun på bakgrunn av opplysninger somaliske borgere selv gir om sine familiemedlemmer, etniske bakgrunn og fødested.

Palestinere som oppsøker generalkonsulatet legger frem pass utstedt av den palestinske ambassaden i Sana'a, og med oppholdstillatelse fra jemenittiske myndigheter stemplet inn i passet. Noen få palestinske søkere har også flyktningekort.

Eritreere og søkere fra Djibouti som søker om visum til Norge har pass, ofte utstedt fra de respektive ambassader i Sana'a.

Respons Jemen: Utlendinger i Jemen

Dokumentasjon på ekteskap

Somaliere med lovlig opphold kan inngå ekteskap i Jemen. Det gjelder også de som er gift fra før i hjemlandet, men som av ulike årsaker ikke kan dokumentere dette. For å gifte seg i Jemen må partene henvende seg til en imam og gifte seg på muslimsk vis. Det gjøres ved å inngå en ekteskapskontrakt som (minimum) skal inneholde størrelsen på brudeprisen (mahr) og underskrives av brudgommen, brudens verge, to mannlige muslimske vitner og imamen. Deretter må partene henvende seg til en jemenittisk domstol og få ekteskapskontrakten dokumentert og registrert i domstolens protokoll. Domstolen utsteder så en ekteskapsattest. Dokumentene sendes deretter til utenriksdepartementet som sertifiserer dokumentene. Sertifiseringen bekrefter at ekteskapet mellom to utenlandske borgere er gyldig inngått etter jemenittisk lov.

Alle muslimske utlendinger med lovlig opphold og som vil gifte seg i Jemen, må gå gjennom de samme prosedyrer, ifølge en lokalt ansatt ved Norges generalkonsulat (2010).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- African Press International (2010, 22. juni). As of June 2010, 5667 Somalis had reached Yemen by boat. *African Press International*. Tilgjengelig fra <http://africanpress.wordpress.com/2010/06/22/as-of-june-2010-5667-somalis-had-reached-yemen-by-boat/> [lastet ned 5.juli 2010]
- IRIN Global (2010, 17. januar). *Yemen-Horn of Africa: African arrivals in 2009 up 55 percent*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=87759> [lastet ned 13. juli 2010]
- IRIN (2010, 1. juli). Government moves to speed up IDP returns. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/PrintReport.aspx?ReportId=89696> [lastet ned 5.juli 2010]
- IRIN (2009, 10. februar). Yemen: ECHO to fund improved housing for refugees. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=82843> [lastet ned 5. juli 2010]

Respons **Jemen: Utlendinger i Jemen**

- IRIN (2008a, 13. oktober). Influx of migrants strains resources – official. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=80883> [lastet ned 5. juli 2010]
- IRIN (2008b, 22. oktober). Move to stem influx of Ethiopians, Eritreans. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/PrintReport.aspx?ReportId=81051> [lastet ned 5. juli 2010]
- IRIN (2008c, 27. november). Tough life for Somali refugees in southern town. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=81690> [lastet ned 13. juli 2010]
- [Law on the Entry of Adobe of Foreigners] (1994, 13. april). *Republican Decree No. 47 of 1994, Concerning the Entry and Adobe of Foreigners*. Sana'a: Presidential Council. Tilgjengelig via <http://www.unhcr.org/refworld/publisher,NATLEGBOD,,YEM,400177fe4,0.html> [lastet ned 29. juni 2010]
- UNHCR (2010a, 15. juni). *2009 Global Trends. Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons*. UNHCR: Geneve. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html> [lastet ned 5. juli 2010]
- UNHCR (2010b). *2010 UNHCR country operations profile – Yemen*. UNHCR: Geneve. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/pages/49e486ba6.html> [lastet ned 28. juni 2010]
- UNHCR Global Needs Assessment (2008). *GNA Yemen: Overview*. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/tehis/vtx/GNA?page=yem> [lastet ned 5. mars 2009]
- UNHCR Statistical Yearbook 2007 (2008, desember). Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4981c3dc2.pdf> [lastet ned 5. mars 2009]
- UN News Service (2010, 9. april). UN reports decline in number of migrants from Horn of Africa to Yemen. *UN News Service*. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4bc80c711a.html> [lastet ned 28. juni 2010]
- UN Radio (2010, 9. april). Somali refugee flow slows down despite ongoing violence. *UN Radio*. Tilgjengelig fra <http://www.unmultimedia.org/radio/english/detail/93616.html> [lastet ned 28. juni 2010]
- USCRI, dvs. United States Committee for Refugees and Immigrants (2008, 19. juni). *World Refugee Survey 2008 – Yemen*. Arlington: USCRI. Tilgjengelig fra <http://www.refugees.org/countryreports.aspx?id=2180> [lastet ned 5. juli 2010]
- World Refugee Survey 2008 (2007, 31. desember). *Refugees and Asylum Seekers Worldwide*. Tilgjengelig fra http://www.refugees.org/uploadedFiles/Investigate/Publications_&_Archives/WRS_Archives/2008/refugees%20and%20asylum%20seekers%20worldwide.pdf [lastet ned 7. juli 2010]

Muntlige kilder

- German Technical Cooperation (GTZ). Intervju i Sana'a 2. februar 2010.

Respons Jemen: Utlendinger i Jemen

GTZ er en tysk organisasjon som i Jemen arbeider med utviklingsprosjekter knyttet til vann, utdanning, helse og økonomisk utvikling. Hjemmesiden og informasjon om organisasjonens arbeid i Jemen er tilgjengelig fra <http://www.gtz.de/en/weltweit/maghreb-naher-osten/674.htm> [lastet ned 7. juli 2010]

- Ambassadør Carl Schiøtz Wibye ved Den norske ambassaden i Saudi-Arabia. E-post 23. desember 2009.
- 2. ambassadesekretær Ole Martin Bøe ved Den norske ambassaden i Saudi-Arabia. E-post 6. mars 2010.
- Norges generalkonsulat i Jemen. Lokalt ansatt, intervju i Sana'a 30. januar og 2. februar 2010.